

Романюк Світлана

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов

Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-9355-4584

e-mail: sve-romanyuk@ukr.net

Трофімчук Вероніка

старший викладач кафедри іноземних мов

Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-1068-0746

e-mail: veronika.trof67@gmail.com

ПРОЦЕС ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТТЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ МЕТОДОМ НАВЧАЛЬНИХ СТАНЦІЙ

Анотація. У статті висвітлено особливості впровадження методу навчальних станцій у процес викладання іноземної мови у закладах вищої освіти. Під цим методом розуміємо роботу здобувачів освіти із підготовленим викладачем навчальним матеріалом, який упорядкований у вигляді станцій. Декілька груп здобувачів, переміщуючись аудиторією від станції до станції, самостійно опановують навчальний матеріал, допомагаючи при цьому один одному, покращуючи комунікативні вміння без прямого втручання педагога. Аналізований метод орієнтується на принципи проєктної методики, оскільки пропонуються варіативні можливості у процесі вирішення будь-якого завдання або виходу із проблемної ситуації. У роботі окреслено дидактичні аспекти застосування методу навчальних станцій. Описано процес організації та проведення занять іноземної мови за допомогою цього методу. Зокрема розглянуто етапи проведення занять. А також узагальнено пріоритети застосування методу в освітньому процесі. Представлене дослідження обґрунтовує методичну доцільність впровадження методу навчальних станцій як інноваційного та ефективного методу, який формує природне мовне середовище, атмосферу успішності, постійного інтересу та стимулу до вивчення іноземної мови.

Ключові слова: метод навчальних станцій, іноземна мова, проєктна методика, робота у групах, автономність.

Постановка проблеми. Модернізація у галузі освіти потребує застосування інноваційних педагогічних технологій, творчого пошуку нових стратегічних напрямків удосконалення змісту, методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови та впровадження їх в освітній процес закладів освіти.

Сучасними технологіями викладання іноземної мови у ЗВО є професійно орієнтоване навчання, використання методу проєктів у навчанні, ігрові технології, технології інтенсивного і дистанційного навчання, інформаційні і телекомунікаційні технології, робота з навчальними та контролюючими комп'ютерними програмами з іноземних мов, створення презентацій, використання Інтернет ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), тренінгові системи навчання тощо (Осада, 2015).

Залучення до процесу навчання інноваційних методів є актуальним і ефективним засобом підготовки здобувачів, здатних до осмислення й обробки отриманої інформації, її творчого застосування під час виконання завдань.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Використання методу навчальних станцій в освітньому процесі висвітлені, передусім, у працях західних методистів: Bauer (1998), Benek & Kocakaya (2012), Hegele (1998), Klenck (2001), Tomlinson (1999), Faust-Siel (1989) та ін. Серед українських педагогів, які переконані у доцільності використання методу навчальних станцій в процесі викладання іноземних мов, виокремлюємо Ю.Кажана (2013), З.Осада, О.Матвеєнко (2015) та ін.

Мета статті – здійснити аналіз процесу організації та проведення занять іноземної мови у закладах вищої освіти за методом навчальних станцій та обґрунтувати доцільність впровадження цього методу в освітній процес.

Виклад основного матеріалу дослідження. Якісна мовна підготовка здобувачів освіти не можлива без використання сучасних освітніх технологій.

Одним із пріоритетних та сучасних напрямів у методиці викладання іноземної мови є використання в навчанні методу проєктів. Ця технологія дозволяє вирішити багато нагальних завдань, які здобувачі вирішують у процесі оволодіння іноземною мовою. До них ми відносимо такі: підтримку мотивації, тобто стійкого інтересу до процесу навчання; постійне вдосконалення та розвиток комунікативних умінь за межами природного мовного середовища; самостійне використання іноземної мови для отримання нової інформації; застосування комунікативних умінь інших видів практичної діяльності.

Проектна методика здійснює вагомий внесок не тільки у досягнення практичних цілей навчання іноземної мови, а й у виховання та розвиток особистості здобувача. У процесі групової роботи вони навчаються способам взаємодії, постановки завдань та прийняття рішень, у них розвиваються навички самостійної роботи та самоконтролю. Застосування проєктної методики в немовному ЗВО дозволяє урізноманітнити традиційні форми проведення занять, внести пожвавлення в процес навчання, надає здобувачам можливість проявити себе в умовах роботи в групах, забезпечує залучення всіх здобувачів до комунікативної діяльності, незалежно від рівня їх підготовки з іноземної мови.

Метод навчальних станцій можна вважати одним із різновидів проєктної методики. Під цим методом розуміється особлива форма організації освітнього процесу, коли кілька підгруп здобувачів самостійно вивчають розподілений по станціях підготовлений викладачем навчальний матеріал, здійснюючи перехід

від однієї станції до іншої (Tomlinson, 1999). Ключові слова, які розкривають особливість цього методу, – це «самостійно» і «в підгрупах». Здобувачі вільно пересуваються аудиторією від станції до станції, самостійно в групах виконують завдання, допомагаючи при цьому один одному, працюючи у співпраці. Вони отримують нову інформацію і опановують комунікативні вміння без прямого втручання педагога, виявляють такі якості, як взаємодопомога та взаєморозуміння. Метод навчальних станцій орієнтується на принципи проектної методики, коли пропонуються варіативні можливості під час виконання будь-якого завдання або виходу із проблемної ситуації. Крім того, цей метод дозволяє створити на занятті атмосферу реальної комунікації, звичайно, якщо спілкування проводиться іноземною мовою, що є неодмінною умовою такого режиму роботи.

Розглянемо докладніше всі етапи підготовки та проведення заняття за методом навчальних станцій.

Перший етап відповідає підготовці навчального матеріалу та оформленню станцій. Насамперед необхідно визначити тему заняття. Практика засвідчує, що для навчальних станцій найбільше підходять країнознавчі теми. Ця технологія дозволяє перенести акцент із простого повідомлення країнознавчої інформації викладачем на пошукову та дослідницьку діяльність самих здобувачів. Інша можливість застосування вищезгаданої методики – це контрольні заняття з уже вивченої теми. У цьому випадку контроль та перевірка комунікативних умінь здійснюються в інтерактивній формі та з великою часткою самостійної роботи, що сприяє розвитку рефлексії.

Джерелом навчального матеріалу можуть бути як засоби масової інформації (у тому числі й Інтернет), так і різні додаткові підручники та навчальні посібники, які пропонує викладач. До того ж можна використовувати матеріал тих навчальних посібників, з якими здобувачі працюють постійно на заняттях. Це зробить процес підготовки менш трудомістким. У разі потреби підібраний навчальний матеріал адаптується відповідно до рівня навчання здобувачів. Можна скласти додаткові завдання та вправи. Потім потрібно розподілити підготовлений матеріал по навчальних станціях. Головне, простежити, щоб завдання кожної станції були рівноцінними і за складністю, і за обсягом. Проте чим різноманітніші методичні прийоми та формат вправ, тим цікавіше працювати здобувачам. Якщо заняття присвячується контролю сформованих умінь, то логічно кожному станцію присвятити тому чи іншому виду мовної діяльності (читанню, аудіюванню, говорінню, письму тощо). Оптимальна кількість станцій – п'ять основних і дві додаткові. До додаткових належать інформаційна та станція відпочинку.

Весь навчальний матеріал необхідно розмножити та заламінувати. Так його можна використовувати кілька разів. Отже, в перспективі буде створено банк різних вправ, які викладач зможе використовувати на різних типах занять. Матеріали кожної станції потрібно позначити певним кольором, щоб під час заняття не переплуталися, і підготувати кілька примірників. Оскільки здобувачі працюють під час заняття самостійно, то вони повинні мати можливість проконтролювати правильність виконаного завдання. Відповіді

поміщаються в конверти та передаються здобувачам після того, як вони закінчать роботу на тій чи іншій станції.

Для проведення заняття методом навчальних станцій необхідно вибрати таку аудиторію, в якій можна згрупувати кілька столів на віддалі один від одного, щоб вийшли окремі станції. Відстань між столами має бути достатньою для вільного переміщення груп здобувачів. Кожна станція має свій порядковий номер або колір для легшої ідентифікації кожної станції та відповідних завдань, і не переплутати їх.

Другий етап – послідовність станцій та їх зміна, щоденники учасників проєкту. Порядок пересування груп здобувачів освіти по навчальних станціях може бути як чітко визначеним, так і довільним. Під час набуття здобувачами першого досвіду рекомендуємо рух від станції до станції за годинниковою стрілкою. Однак допускається й хаотичне розташування станцій в аудиторії (і за її межами). Перед початком заняття групи здобувачів отримують загальну схему розташування всіх станцій. На ній вказується маршрут кожної групи (тобто послідовність переходу від однієї станції до іншої). Тут здобувачі позначають, які станції вже пройдено. Крім того, групам можна запропонувати використовувати щоденники учасників проєкту, в яких вони можуть фіксувати значущу для себе інформацію, заносити варіанти рішень запропонованих завдань, занотовувати особисті успіхи.

Для роботи з матеріалами кожної станції викладачем встановлюється певний ліміт часу для того, щоб уникнути плутанини опрацювання здобувачами матеріалів усіх станцій. Жорстко визначені часові межі можуть призвести до поверхневого вивчення матеріалу. Якщо ж виявилось, що та чи інша група швидше впоралася із завданням, її слід відправити на додаткову станцію відпочинку, де учасникам пропонується виконати відносно легкі, творчі чи ігрові завдання, які дадуть їм можливість трохи перепочити. Додатково доцільно обладнати інформаційну станцію, оснащену допоміжними матеріалами: словниками, довідниками, які полегшать роботу здобувачів. Про зміну станцій здобувачів інформують за допомогою умовного звукового сигналу (дзвінок або мелодія). Слід заздалегідь проінструктувати групи, щоб вони залишали всі матеріали на станціях у початковому вигляді і на своїх місцях для того, щоб наступні групи також могли використовувати їх без проблем.

Третій етап – виправлення помилок. У процесі навчання на станціях здобувачі припускатимуться помилок, виконуючи завдання, обговорюючи варіанти вирішення проблеми, заповнюючи таблиці, виписуючи з текстів необхідну інформацію. Однак за цією методикою, як однією з форм самостійного навчання, вважається неприпустимим постійний контроль викладача та виправлення. Надана учасникам свобода пересування та автономність у виконанні вправ втратила б будь-яку привабливість через постійний страх припуститися помилки. Методика навчальних станцій спрямована на те, щоб сформувати такі компетентності, як уміння працювати самостійно і в команді, уміння знаходити компроміси тощо. Граматична коректність, правильне використання лексики не є при цьому пріоритетними. Однак це не означає, що на помилки не треба звертати жодної уваги і пізніше

їх не аналізувати і не коментувати. Можна прислухатися до висловлювань окремих здобувачів, діалогів у групах, помічати грубі помилки, фіксувати їх, щоб на етапі обговорення прокоментувати їх і відпрацювати правильні варіанти. Якщо ж у процесі спілкування здобувачі відчувають труднощі у формулюванні своїх думок або не розуміють один одного, слід прийти на допомогу і акуратно виправити. У такому разі здобувачі не відчуватимуть бар'єру під час спілкування через страх помилитися і не уникатимуть звернення за допомогою до викладача чи до партнерів по групі.

Четвертий етап – оцінка та презентація результатів. Усні відповіді, письмові роботи, заповнені таблиці, виконані тести та інші результати та продукти роботи здобувачів вимагають оцінки. Краще, якщо результати будуть обговорюватися та оцінюватися на наступному занятті. Викладач може ще до початку роботи на станціях націлити здобувачів на кінцевий продукт, який буде виконано спільно, наприклад, презентація. Це створить додатковий стимул для опрацювання навчальних матеріалів і надасть діяльності здобувачів цілеспрямованості. Оцінка спільної роботи здобувачів повинна носити мотивуючу та стимулюючу функції, тому від традиційної форми оцінки в балах рекомендується відмовитися. Тим більше, що роль педагога, який працює за цією методикою швидше організаційна, спрямовуюча, ніж контролююча.

Іноді здається, що присутність викладача в процесі роботи груп здобувачів на станціях є зайвою, і він не несе ніякої відповідальності за хід заняття. Однак ретельно підготовлені матеріали, правильно розрахований час роботи на станціях, добре поінформовані здобувачі про цілі роботи та правила поведінки під час заняття дозволяють викладачеві мінімально втручатися в їх діяльність. Він є координатором і наставником, підтримує своїх підопічних, схвалює правильно обрані варіанти вирішення поставлених завдань, але не нав'язує готових відповідей. У цьому випадку відсутня установка на жорстке покрокове планування освітнього процесу, що сприяє розвитку автономії здобувачів, відповідальності та самостійності.

На традиційних заняттях з іноземної мови здобувачі звикли до того, що хід заняття визначається викладачем, він встановлює цілі заняття, підбирає зміст, використовує необхідні прийоми та засоби навчання. Здобувачі освіти – виконавці усіх установок педагога. Під час роботи за методом навчальних станцій вони повинні бути готові відійти від стереотипу поведінки, що склався. Вони самі беруть на себе відповідальність за навчання (Benek & Косакава, 2012). Їм надається можливість самостійно приймати рішення, вибирати способи досягнення мети, приймати стратегії, які пропонують партнери по групі або відстоювати свою думку. Однак здобувачі повинні бути впевнені, що викладач не відкине обрані ними шляхи і результати їхньої роботи будуть позитивно оцінені. У такому разі підвищення ефективності, продуктивності освітнього процесу та успішності здобувачів освіти будуть забезпечені.

Отже, зупинимось на перевагах і недоліках описаного методу. Як головний мінус – трудомістка підготовча робота, що передуює реалізації такого роду заняття. Вирішенням цієї проблеми буде використання готових текстів та завдань до них з обраної теми з підручників та навчальних посібників.

Необхідно кооперуватися з іншими колегами. Через певний час у викладачів з'являються деякі навички та шаблони, що допомагають швидше організувати цей вид проєктної роботи. Ще один недолік - неможливість безпосередньо контролювати та виправляти помилки у мовленні здобувачів. Однак слід пам'ятати, що основним у методі навчальних станцій є міжособистісне спілкування, контакт у групах та досягнення поставленої мети. Практичні цілі навчання іноземної мови, у тому числі тренування в оволодінні лексики та граматики, тимчасово відходять на другий план. У результаті серед здобувачів формується природне мовне середовище, атмосфера успішності, що позитивно впливає на формування постійного інтересу до вивчення іноземної мови.

Головною перевагою описаного методу є зміна ролі здобувача в освітньому процесі. Кожен учасник групи здійснює свій внесок у вирішення поставлених завдань, він навчається у своїх партнерів або допомагає тим, кому важко впоратися із завданням. Якщо результатом такого заняття є створення суспільно значущого продукту (наприклад, презентації), який здобувачі освіти інших груп оцінять належним чином, то це створить додаткові стимули до навчання.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Метод навчальних станцій як один із різновидів проєктної діяльності є ефективним і продуктивним інструментом у викладанні іноземної мови у ЗВО. Він урізноманітнює освітній процес, викликає у здобувачів освіти зацікавленість та підвищення навчальної активності, надає можливість продемонструвати власні сили та повірити в них, сприяє зростанню ефективності всієї навчальної діяльності. Цей метод не відісняє традиційні форми занять. Він є одним із варіантів у багатомірності існуючих методів і прийомів, дозволяє привнести в організацію освітнього процесу багато позитивного та цікавого, сприяє досягненню позитивних результатів у навчанні іноземної мови.

Перспектива подальших розвідок полягає в дослідженні нових технологій і методів, які володіють значним потенціалом для підвищення якості іншомовної підготовки майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Осада, З., Матвєєнко, О. (2015). Сучасні методики та технології викладання іноземних мов у технічних вузах. *Англістика та американістика*, 12, сс. 95–101.

Bauer, R. Lernen an Stationen. Neue Möglichkeiten schülerbezogenen und handlungsorientierten Lernens. *Pädagogik*, 1998, No 7/8, ss. 25–27.

Benek, I. & Kocakaya, S. (2012). Students' opinion on learning in stations technique. *Journal of Research in Education and Teaching*, 1(3), pp. 8–18.

Hegele, I. (1998). Stationenarbeit – ein Weg zum offenen Unterricht. *Praxis Schule*, No 5, ss. 5–10.

Klenck, W. (2001). "Dann stationiert man schön!" – Neun Fragen mit Anmerkungen Lerntheke. *Lernwelten*, No 1, ss. 3–7.

Tomlinson, C. (1999). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development Publications, 198 p.

Faust-Siel, G. (1989) Lernen an Stationen. *Grundschule*, No 3, ss. 22–25.

Кажан, Ю. (2013). Метод навчальних станцій як один з ефективних методів інтерактивного навчання німецької мови студентів – майбутніх учителів. *Вісник Житомирського державного університету*, 1(73), Педагогічні науки, сс. 93-97.

REFERENCES

Osada, Z., Matvieienko, O. (2015). Suchasni metodyky ta tekhnolohii vykladannia inozemnykh mov u tekhnichnykh vuzakh [Modern methods and technologies of teaching foreign languages in technical universities]. *Anhlistyka ta amerykanistyka*, 12, ss. 95-101. [in Ukrainian].

Bauer, R. Lernen an Stationen. Neue Möglichkeiten schülerbezogenen und handlungsorientierten Lernens. *Pädagogik*, 1998, No 7/8, s. 25–27. [in German].

Benek, I. & Kocakaya, S. (2012). Students' opinion on learning in stations technique. *Journal of Research in Education and Teaching*, 1(3), pp. 8–18.

Hegele, I. (1998). Stationenarbeit – ein Weg zum offenen Unterricht. *Praxis Schule*, No 5, ss. 5-10 [in German].

Klenck, W. (2001). “Dann stationiert man schön!” – Neun Fragen mit Anmerkungen Lerntheke. *Lernwelten*, No 1, ss. 3–7 [in German].

Tomlinson, C. (1999). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development Publications, 198 p.

Faust-Siel, G. (1989). Lernen an Stationen. *Grundschule*, No 3, s. 22–25 [in German].

Kazhan, Yu. (2013). Metod navchalnykh stantsii yak odyin z efektyvnykh metodiv interaktyvnoho navchannia nimetskoï movy studentiv – maibutnikh uchyteliv [The method of educational stations as one of the effective methods of interactive learning of the German language for students - future teachers]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu*, 1(73), *Pedahohichni nauky*, ss. 93–97. [in Ukrainian].

THE PROCESS OF ORGANIZING FOREIGN LANGUAGE CLASSES IN HIGHER EDUCATION USING LEARNING STATIONS TECHNIQUE

Svitlana Romaniuk

PhD (Candidate of Philological Sciences),
Associate Professor at Foreign Languages Department of
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9355-4584
e-mail: sve-romanyuk@ukr.net

Veronika Trofimchuk

Senior Lecturer at Foreign Languages Department of
Rivne State University of the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1068-0746,
e-mail: veronika.trof67@gmail.com

Abstract. The article highlights the peculiarities of the implementation of the learning stations technique in the process of teaching foreign languages in institutions of higher education in order to increase the effectiveness of the learning process and motivate students to learn foreign languages. This method refers to students' work on prepared by the teacher educational material, which is arranged in the form of stations. According to learning stations technique, several groups of students move through the classroom from station to station, independently master the educational materials, help each other improve communication skills without the direct intervention of the teacher. The essence of learning stations technique is the constant and active interaction of all its participants in the process. With the help of this method, students learn to work in a team, defend their points of view, make a compromise, manage their time and the educational process, analyze their educational progress, and gain self-control skills. The proposed method is based on the principles of project methodology. It offers variable possibilities for solving any task or getting out of a problem situation. The article outlines the didactic aspects of using the learning stations technique and describes the process of organizing and conducting foreign language classes using this method. In particular, the stages of conducting classes are considered. The priorities of using the method in the educational process are also summarized. The presented study substantiates the methodological expediency of implementing learning stations technique as innovative and effective method that creates a natural language environment, an atmosphere of success, constant interest and an impetus to learn foreign languages.

Keywords: learning stations technique, foreign language, project methodology, group work, autonomy.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2023р.